

Voortgangsrapportage Fairfok

Betrokkenen Fairfok, maart 2016:

- Raad van Beheer
- KNMvD
- LICG
- Vereniging Landelijke Organisatie Dibevo
- Platform Verantwoord Huisdierenbezit
- Hondenbescherming, Dierenbescherming
- Universiteit Utrecht - Faculteit Diergeneeskunde
- Wageningen UR
- Stichting Zeldzame Huisdierrassen
- HAS Hogeschool Den Bosch
- Van Hall Larenstein
- Citaverde College

Samenvatting

Op 27 november 2014 is het projectplan Fairfok aan staatssecretaris Dijkema aangeboden.

Op verzoek van het Ministerie van Economische Zaken (hierna: EZ) heeft de Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland (hierna: Raad van Beheer) de voorttrekkersrol vervuld voor Fairfok en is het plan met medeverantwoordelijkheid van de afzenders van deze voortgangsrapportage opgesteld.

Fairfok heeft als ambitie dat per 2018 de hondenfokkerij een diervriendelijke en verantwoorde sector is en als zodanig ook bekend staat. Om dit te realiseren is in het plan Fairfok een breed pakket aan maatregelen beschreven met verantwoordelijkheid voor de verschillende betrokken partijen. Eind november 2015 zijn de betrokken partijen bijeen geweest en is met elkaar gedeeld wat na één jaar Fairfok bereikt is. Daarmee wordt invulling gegeven aan de toezegging om jaarlijks, beginnend in het najaar 2015, een tussentijdse evaluatie uit te voeren van de in het projectplan genoemde maatregelen.

De betrokkenen van Fairfok constateren dat binnen de hondenfokkerij de eerste stappen gezet zijn in het transitieproces op weg naar een gezonde en sociale hond. Ze zijn zich er van bewust dat er nog steeds excessen zijn die niet passen bij de gewenste toekomstige situatie en dat de realisatie van de ambities een complexe weg om te gaan is. Er wordt bevestigd dat alle betrokkenen voor een transitieproces staan en in gezamenlijkheid en met toenemende focus op weg moeten gaan naar een gezonde en sociale hond. Dit uit zich erin dat in 2015 veel tijd en energie is gestoken in het verkrijgen van breed commitment bij de achterban zoals van de Raad van Beheer of van de KNMvD. Dit commitment is van groot belang gezien het aanhoudende wantrouwen van de puppy-koper in de gezondheid van de rashond. De goedwillende rashondenfokkers zijn op dit moment nog onvoldoende zichtbaar bij de consument. De consument kan het kaf nog niet van het koren scheiden, waardoor de markt hier haar werk nog niet kan doen.

Er zijn in 2015 eerste belangrijke stappen gezet, zowel ten aanzien van het realiseren van de ambities die voor 2015 gepland stonden als vooral ook ten aanzien van de gemeenschappelijkheid waarmee alle betrokkenen met ambitie en trots aan de slag zijn gegaan.

Context

De Raad van Beheer heeft het initiatief genomen voor Fairfok zodat degene die op termijn een hond koopt met een stamboom, er zeker van kan zijn dat de desbetreffende fokker er, samen met de rasvereniging en de Raad van Beheer, alles aan heeft gedaan een gezonde en sociale hond te fokken. Daarmee kan Fairfok de zorgen wegnemen die de maatschappij zich maakt over de gezondheid en het welzijn van honden. Afgelopen jaren zijn rashonden vaak negatief in het nieuws gekomen. Door de nieuwsberichten is bij burgers het beeld ontstaan dat het hebben van een rashond vragen is om (gezondheids-)problemen. Als concretisering van het probleem met rashonden wordt genoemd dat een aantal rashonden gefokt wordt op extreme vormen van in de rasstandaard genoemde eigenschappen (overtypering) met als gevolg het ontstaan van gezondheid- en welzijnsproblemen. Voorts bestaat binnen een aantal rassen een (te) hoge verwantschap tussen de fokdieren, waardoor erfelijke aandoeningen meer dan gemiddeld binnen deze rassen kunnen voorkomen.

Ook bestaan grote maatschappelijke zorgen over de grootschalige import van honden uit Oostbloklanden en over de gezondheid en het welzijn van honden die geboren worden op puppy farms/bij broedfokkers. Dit is een beeld dat bij de consument inmiddels ook leeft. De problematiek gaat daarmee verder dan alleen rashonden met stamboom en is reden voor een sector brede aanpak.

De betrokkenen van Fairfok hebben gezamenlijk de uitdaging opgepakt om de problemen aan te pakken en in het verlengde daarvan de publieke perceptie bij te stellen. Dit doen ze met het aantoonbaar nemen van maatregelen en laten zien dat deze maatregelen effect hebben. Dit is uitvoerbaar voor de rashonden. Voor de look-alikes (evenbeeld van rashonden, maar dan zonder stamboom) en importhonden is dit alleen mogelijk voor zover de verantwoordelijkheid van de betrokkenen reikt.

De maatschappelijke discussie spitst zich in het algemeen toe op rashonden en look-alikes als duidelijk af te bakenen en aan te wijzen groepen, die dan gemakshalve op één hoop geveegd worden. Op dit moment is nog niet duidelijk of er een verschil is in aard en omvang van aandoeningen tussen beide groepen. De aantallen dieren met stamboom zijn in het incidentieonderzoek dd mei 2014 te klein om een goede vergelijking van rashonden met en zonder stamboom te kunnen maken. In het incidentieonderzoek is wel een steekproef uitgevoerd waarbij het percentage dieren met en zonder stamboom respectievelijk 6,4 en 93,6 voor de Chihuahua, 12,4 en 87,6 voor de Franse Bulldog en 20,5 79,5 voor de Labrador Retriever bedroeg. Daarmee is duidelijk dat de groep look-alikes in het zogenaamde incidentieonderzoek aanzienlijk groter dan de groep rashonden en dat daarmee look-alikes het beeld bepalen.

Een basis om de gezondheidsproblematiek als gevolg van inteelt binnen de rashondenfokkerij aan te pakken bestaat uit een gedegen registratiesysteem met zekerheid over de afstamming van de pup, zijn ouders en hun gezondheid/gedrag. Een goede registratie van afstamming en gezondheids- en gedragsproblemen is noodzakelijk voor het opstellen van een goed fokbeleid.

Het succes hangt af van het gehele pakket aan maatregelen dat tot het gewenste resultaat moet leiden. Maar het hangt ook af van de transitie in de hondenwereld naar een transparante cultuur en een open houding van alle betrokkenen gericht op het fokken en houden van een gezonde en sociale hond, ongeacht of het een rashond, look-alike of kruising is. Een dergelijke cultuuromslag zal uiteindelijk blijvend een positieve impact hebben voor alle honden.

Ambitie 2015

In het projectplan Fairfok staan de ambities genoemd met voorgenomen data van realisatie. Navolgend zijn de ambities met einddatum 2015 weergegeven, 'letterlijk' overeenkomstig het plan Fairfok, met daarbij aangegeven de status en mate van realisatie per november/december 2015.

Ambitie 6: "Vanaf 2015 worden rasstandaarden die aanleiding kunnen geven tot welzijnsproblemen, bijgesteld. Als het geen Nederlandse rassen zijn, zullen de welzijnsproblemen die de rassen ondervinden en die een direct gevolg zijn van de rasstandaarden, in internationaal verband besproken worden. Nieuwe rassen kunnen pas worden vastgesteld na kritische beoordeling op de aanvaardbaarheid van de gevolgen voor het dier qua welzijn, gezondheid en integriteit."

Status: lopend; dit is een ingewikkeld en langlopend proces. De FCI (Fédération Cynologique Internationale) heeft rasstandaarden beoordeeld met focus op zowel uiterlijk als sociaal gedrag. De teksten zijn bijgesteld, maar de impact is nog niet duidelijk weer te geven omdat het tijd vraagt om te komen tot draagvlak bij fokkers en keurmeesters en eenduidige interpretatie van de normen. Ook is Nederland voor bijstelling van rasstandaarden van niet-Nederlandse rassen afhankelijk van internationaal draagvlak. Fokkers zullen de aangepaste rasstandaard moeten meewegen in de keuze voor in te zetten fokdieren. Keurmeesters zullen wijzigingen in de rasstandaard in hun beoordeling mee moeten nemen. Het vraagt tijd om hiervan de resultaten, als het gaat om uiterlijke verschijningsvormen van honden, te kunnen zien. Wel zijn eerste voorbeelden zichtbaar zoals de Chihuahua die qua standaard langzaam veranderd is naar een hond met een kleinere (gesloten) schedel, waardoor de kwetsbaarheid van de hersenen, als gevolg van een bij de geboorte relatief grote opening tussen de schedelplaten die na de geboorte niet goed met elkaar vergroeien, is afgenomen.

Ambitie 8: "In 2015 weten alle Nederlandse keurmeesters dat gezondheid en welzijn van de hond leidend zijn en dat het uiterlijk pas beoordeeld mag worden als gezondheid en welzijn geborgd zijn: dat wil zeggen 100% *compliance*. Keurmeesters krijgen extra rasspecifieke instructies voorafgaand aan iedere hondententoonstelling en nemen daarnaast deel aan verplichte nascholing."

Status: Deels gerealiseerd; alle Nederlandse keurmeesters weten dat gezondheid en welzijn van de hond leidend zijn en dat het uiterlijk pas beoordeeld mag worden als gezondheid en welzijn geborgd is (Raad van Beheer). Hiervoor zijn gedragscodes voor keurmeesters opgesteld en goedgekeurd. De implementatie hiervan vindt plaats door het organiseren van verplichte cursussen voor keurmeesters.

Ambitie 9: "Het aantal aanwezige Nederlandse keurmeesters op Nederlandse hondententoonstellingen is per 2015 gegarandeerd en afgestemd op het uitgangspunt 'gezondheid en welzijn boven rasspecifieke kenmerken'; op iedere hondententoonstelling heeft minstens 50 procent van de keurmeesters de Nederlandse nationaliteit."

Status: Gerealiseerd; het aantal Nederlandse keurmeesters varieerde in het verleden op shows tussen 5% en 40%. Met de nieuwe normering is de stijging minimaal 30% en is de behaalde norm minimaal 50% per tentoonstelling en gegarandeerd en afgestemd op het uitgangspunt 'gezondheid en welzijn boven rasspecifieke kenmerken' (Raad van Beheer).

Ambitie 10a: "Per 2015 werken dierenartsen aan de hand van de richtlijn 'Tegengaan van erfelijke en/of schadelijke raskenmerken bij honden en katten' actief aan bewustwording van en kennisoverdracht op hondeneigenaren. Denk aan advies bij de aankoop van een hond, algemene begeleiding bij (keuzes wat betreft) voortplanting en advies en (veterinaire) hulp bij gezondheids- en welzijnsproblemen."

Status: Deels gerealiseerd; de Richtlijn 'Tegengaan van erfelijke en/of schadelijke raskenmerken bij honden en katten' is eind 2015 als onderdeel van een breder pakket aan veterinaire richtlijnen door de

KNMvD gepubliceerd en onder dierenartsen verspreid. De implementatie van de Richtlijn waarbij dierenartsen actief werken aan bewustwording en kennisoverdracht op hondeneigenaren vindt nu plaats.

Ambitie 10b: "Dierenartsen registreren welke problemen zich bij welke dieren voordoen. Deze informatie wordt gebruikt voor analyse en het in kaart brengen van de ernst en omvang van de problematiek."

Status: Deels gerealiseerd; meerdere dierenartsen geven aan mee te willen werken aan de elektronische dataverzameling van ziekten die redelijkerwijs geautomatiseerd te registreren zijn. Deze data worden vervolgens centraal opgeslagen in een database van Petscan, onderdeel van het initiatief van het ExpertiseCentrum Genetica Gezelschapsdieren (ECGG). Met de data uit Petscan kunnen de problemen nader geanalyseerd worden. De praktijkmanagementsoftware van 2 van de 5 belangrijkste leveranciers is hiervoor aangepast. Analyse vindt plaats nadat voldoende data beschikbaar is.

Ambitie 11: "Per 2015 is nascholing van dierenartsen en medewerkers in dierenartspraktijken op het gebied van fokkerij en genetica gemeengoed en wordt gestimuleerd door de KNMvD en ondersteund door de Raad van Beheer en onderwijsinstellingen op MBO en HBO en academisch niveau."

Status: Deels gerealiseerd; bij de nascholing van dierenartsen en medewerkers in dierenartspraktijken wordt extra aandacht aan fokkerij en genetica besteed (KNMvD, ondersteund door Raad van Beheer en groen onderwijs). Voorbeelden zijn de module duurzame fokkerij die online op dierenwelzijnsweb staat en ontwikkeld is door het Ontwikkelcentrum met input vanuit het Groene MBO, WUR en van Hall. De richtlijn 'Veterinair handelen inzake welzijnsrisico's bij honden en katten met erfelijke aandoeningen en schadelijke raskenmerken' is in oktober 2015 gepubliceerd. Tijdens de Najaarsdag van de Groep Geneeskunde Gezelschapsdieren (GGG: bezocht door 500 veterinaire professionals: dierenartsen, paraveterinair en diergeneeskundige studenten) in november 2015 is er zowel in het programma voor de paraveterinair als in het programma voor dierenartsen een lezing gegeven over het wijzen op welzijn "*Het belang van objectiveren van welzijnsrisico's door erfelijke aandoeningen en/of schadelijke raskenmerken*".

Ambitie 2016 en later

Aangegeven is welke actie is gezet op ambities die in 2016 of later gerealiseerd moeten zijn.

Ambitie 3: "In 2018 zijn bij alle fokkers (aangesloten bij Raad van Beheer) gezondheid, welzijn en sociaal gedrag van de reu en teef leidend en bepalend voor de fokdoelen; d.w.z. 100% compliance. Er wordt niet meer gefokt met honden als het risico op gezondheids-, gedrags- en welzijnsproblemen te groot is of als de dieren niet meer zelfstandig en natuurlijk kunnen functioneren. Zo nodig wordt er gestopt met het fokken met honden waarbij dergelijke problemen onvermijdelijk zijn. Fokkers zijn zich ervan bewust dat de hond bij de nieuwe eigenaar, het gezin en de bijbehorende situatie moet passen. Fokkers kunnen advies krijgen welke honden het best in de fokkerij kunnen worden ingezet om problemen te verminderen. De hond moet weloverwogen worden aangeschaft; impulsaankopen passen hier niet bij."

Status: er zijn uitgebreid maatregelen getroffen om goed fokbeleid mogelijk te maken zoals aanpassen van de reglementen gericht op vermindering van inteelt en per rasvereniging vastleggen hoe omgegaan wordt met verantwoorde fokkerij, onder andere in de vorm van verenigingsfokreglementen. De Raad van Beheer heeft software ontwikkeld om populaties te kunnen analyseren en de effecten van maatregelen of de combinatie van reu x teef op de populatie te kunnen voorspellen. Praktisch is het voor fokkers van rashonden daarmee mogelijk inzicht te krijgen in de verwantschap bij rashonden en zijn eerste tools beschikbaar voor goed fokbeleid. Vanwege de complexiteit van de interpretatie van de uitkomsten voert de Raad van Beheer de analyse uit en worden de uitkomsten met de rasverenigingen besproken. Ook Stichting Zeldzame Huisdierrassen (SZH) en Centrum voor Genetische bronnen Nederland (CGN) hebben bij de volgende Nederlandse rassen de populatie doorgerekend en de rasverenigingen voorzien van fokadviezen: de Wetterhoun, de Hollandse Herder, de Saarlooswolfhond, de Drentse Patrijshond, het Markiesje en de Friese Stabij.

Ambitie 7: "In 2016 worden op shows/tentoonstellingen bij de circa veertig aandachtstrassen de besten van het ras beoordeeld door een team van onafhankelijke dierenartsen. Er is gekozen voor 'beste van het ras', omdat het hier gaat om een voorbeeldfunctie. Juist de beste hoort geen overdreven, welzijnsbeperkende uiterlijke kenmerken of afwijkend gedrag te vertonen. Bij een aantal andere rassen worden de besten van het ras steekproefsgewijs beoordeeld door het aanwezige team van dierenartsen. Vanuit de Raad van Beheer zal gekeken welke rassen hiervoor in aanmerking komen. Input vanuit maatschappij en stakeholders wordt hierbij gebruikt. Mogelijk dat een dergelijk ras in de toekomst een aandachtstras wordt. Buitenlandse keurmeesters worden over de rasspecifieke aandachtspunten geïnstrueerd voorafgaand aan een hondenshow en ontvangen een vertaling van de rasspecifieke instructies."

Status: Voorbereiding en overleg van deze ambitie met de KNMvD en binnen de kynologie dient nog officieel plaats te vinden. Dit vraagt een zorgvuldig communicatietraject om te komen tot draagvlak bij alle betrokkenen. De Raad van Beheer en KNMvD hebben wel afspraken gemaakt om bij de realisatie van deze ambitie samen op te trekken.

Ambitie 13: "In 2018 is het kennisniveau van fokkers, beleidsmakers, eigenaars, kopers en andere belanghebbenden op het gebied van fokkerij zo hoog, dat verantwoorde en betere keuzes gemaakt kunnen worden. Hiertoe zijn er opleidingen en voorlichtingstools ontwikkeld. Denk aan het faciliteren van opleidingen op maat voor kennelhouders in overleg met de sector, een grootschalige voorlichtingscampagne voor hondenbezitters c.q. kennelhouders, en het trainen van mensen op het gebied van gezondheid, gedrag en welzijn van honden. Zo weten kopers van een hond waar ze op moeten letten en dat gezondheid, welzijn en sociaal gedrag van teef en puppies de doorslaggevende aspecten zijn bij het vinden van een goede fokker."

Status: De website met de Rashondengids is recentelijk verschenen. Hiermee heeft de kandidaat-hondenbezitter op een laagdrempelige en toegankelijke wijze toegang tot wetenschappelijk gefundeerde informatie over het desbetreffende ras, de gezondheid en de kans op erfelijke aandoeningen (LICG). Voorts is er de verbreding van het onderwijspakket van MBO en HBO met verantwoorde fokkerij en de cursus 'fokkerij van rashonden' van Wageningen Academy voor professionals in de gezelschapsdierenbranche die behoefte hebben aan een verdieping van hun kennis op het gebied van hondenfokkerij. Wat betreft het maken van keuzes is aanvullend op het LICG-materiaal door de Hondenbescherming een campagne "Fairpup" opgezet. Voor deze campagne is onder andere een website en 'Gezonde Hond app' ontwikkeld, met hierop een checklist waar op te letten voor de koper van een pup. Voorts is vanuit de Hondenbescherming een promotieonderzoek bij de universiteit Groningen gestart, gericht op de emoties die bij de consument spelen bij de aankoop van een hond. De Stichting Zeldzame Huisdierrassen verzorgt jaarlijks met het Cursuscentrum Dierverzorging Barneveld een cursus over het fokken van rashonden en verzorgt gastlessen op mbo-scholen over dit onderwerp. De Raad van Beheer heeft ook in 2015 de jaarlijkse Kennis Tour met educatieve sessies in het land voor fokkers, keurmeesters, dierenartsen en -assistenten en overige belangstellenden gehouden. Deze is door ruim 500 deelnemers bezocht. De Raad van Beheer heeft in 2015 de campagne 'zoek de verschillen' gestart om de voordelen van de verantwoord gefokte stamboomhond inzichtelijk te maken. Deze campagne wordt in 2016 verder uitgerold. In het najaar van 2015 is het LICG gestart met de voorbereiding van de campagne Foute Fokker die vanaf februari 2016 zal worden gelanceerd. Doel van de campagne is dat consumenten zich zorgvuldiger voorbereiden op de aanschaf van een pup en op zoek gaan naar een betrouwbare fokker.

Ambitie 14: "Vanaf 2016 worden de klinische ziektebeelden die het gevolg zijn van erfelijke aandoeningen bij rashonden met behulp van DNA-diagnostiek in enkele generaties bijna geheel teruggedrongen. Daarvoor wordt een populatie-genetische analyse uitgevoerd zodat genetische variatie in de populatie zo veel mogelijk behouden blijft, en dieren niet voor de fokkerij worden uitgesloten, die vanwege hun kenmerken belangrijk zijn voor het ras."

Status: de eerste stap hiervoor is genomen waarbij alle DNA van rashonden wordt bemonsterd en technieken voor DNA-diagnostiek gereed zijn. Ook een privaat initiatief is genomen gericht op genetisch onderzoek naar erfelijke afwijkingen bij het Nederlandse Kooikerhondje en bij de Friese Stabij.

Algemene indruk en bevindingen betrokkenen Fairfok

De betrokkenen van Fairfok constateren dat er een duidelijke omslag optreedt in de hondenfokkerij met eerste stappen in het transitieproces naar een gezonde en sociale hond. Ze zijn zich ervan bewust dat er nog steeds excessen zijn die niet passen bij de gewenste toekomstige situatie en dat de realisatie van de ambities een complexe weg om te gaan is. Er wordt bevestigd dat alle betrokkenen in een transitieproces zitten; met kenmerkend hiervoor voorlopers, volgers en achterblijvers. De georganiseerde kynologie heeft uitgebreid aandacht besteed aan bewustwording en stappen die fokkers kunnen zetten. Om fokkers buiten de kynologie bewuster te maken van het belang van een zorgvuldig fokbeleid zullen nog verdere stappen gezet moeten worden. De complexiteit van een effectief fokbeleid op gezonde en sociale hond draagt er mede aan bij dat de groep voorlopers nog niet groter is. Dat Fairfok een intensief transitieproces is blijkt onder andere uit de tijd en energie die geïnvesteerd wordt om breed commitment te verkrijgen zoals bij de achterban van de Raad van Beheer of van de KNMvD. Dit commitment is van groot belang gezien het nog aanwezige wantrouwen van de consument in de gezondheid van de rashond. De goedwillende rashondfokkers zijn op dit moment nog onvoldoende zichtbaar bij de consument. De consument kan het kaf nog niet van het koren scheiden, waardoor de markt hier haar werk nog niet kan doen.

Het wegnemen van excessen waardoor gezondheid- en welzijnsproblemen optreden is een onderdeel van het transitieproces. De consument speelt hierin een belangrijke rol. De visie van de betrokkenen is bijdragen aan een markt die transparant is en waar een bewuste consument met voldoende kennis weloverwogen kan kiezen voor een gezonde en sociale hond.

Tegelijkertijd is er een gevoel van trots bij alle ondertekenaars van de intentieverklaring Fairfok. De diversiteit van de betrokkenen bij hondenfokkerij, de internationale hondenhandel en de veelheid aan belangen die spelen maken de aanpak van het proces Fairfok complex. Het jaar 2015 laat de kracht zien van het - ondanks alle verschillende belangen - willen samenwerken, samen optrekken en de beweging maken naar de gezonde en sociale hond.

Er zijn ook zorgen ten aanzien van de malafide hondenhandel en de puppyvermeerderaars die alleen financieel gewin als doel hebben. Het is voor betrokkenen heel lastig tot onmogelijk hierin verantwoordelijkheid te nemen. Belangrijk is partijen te stimuleren om samen te werken aan een gezonde en sociale hond, zoals fokkers van look-alikes die hobby- of beroepsmatig bezig zijn.

Wat gaat goed?

De belangrijkste basis is dat de ondertekenaars van Fairfok aangevuld met andere betrokkenen samen werken aan de gezonde en sociale hond. De bijeenkomst eind november 2015 laat zien dat voor Fairfok bij alle betrokkenen een gemeenschappelijke ambitie wordt gevoeld. Eén jaar Fairfok heeft een verdergaande focus aangebracht in de aanpak van de door emotie geregeerde problematiek op weg naar een gezonde en sociale hond.

Het onderdeel ambitie 2015 laat zien dat veel bereikt is; zeker met het leggen van een basis infrastructuur, ondersteunend om de fokkerij te verbeteren.

Meerdere rasverenigingen werken aan een gezonde en sociale hond zoals de Wetterhoun die gestart is met een outcross gericht op het vergroten van de genetische diversiteit. Hiermee wordt de basis gelegd naar een gezondere hond.

Een ander voorbeeld is het convenant van de American Staffordshire Terrier Club Holland en de Raad van Beheer. Dit convenant zorgt er voor dat er geen rashonden in Nederland meer de dodelijke erfelijke aandoening cerebellaire ataxie ontwikkelen.

Er is internationale belangstelling voor het convenant dat de twee verenigingen van de Engelse bulldog met de Raad van Beheer hebben afgesloten met als doel de algehele gezondheid van het ras te verbeteren. Het convenant is gericht op 1. functionele ademhaling en afkoeling na een inspanning, 2. Oogtest, 3. DNA-test, 4. beperkingen op inteelt en 5. natuurlijke geboorte in plaats van keizersnede. Bij de Zwitserse Witte Herder hebben de rasverenigingen aangegeven dat er meer mogelijkheden moeten komen voor de fokkerij. Dit is internationaal opgepakt en zal waarschijnlijk leiden tot enerzijds het beoordelen van voor de fokkerij aangedragen look-alikes op fokgeschiktheid. De hond wordt hierbij beoordeeld op zowel het uiterlijk als het karakter welke beide moeten aansluiten bij de rasstandaard (aankeuren). Anderzijds zal het waarschijnlijk ook leiden tot het toevoegen van honden van een ander ras.

De transparantie en openheid in gegevens is de sleutel om, gegeven het transitieproces, beweging te kunnen creëren. Hiertoe worden de uitslagen van door de Raad van Beheer geprotocolleerde onderzoeken op de website gepubliceerd zodat ze voor iedereen inzichtelijk zijn. In 2015 is de rashondengids verschenen waar voor 38 rassen op basis van kwalitatief onderzoek de mogelijke ziekte-incidenties op de website openbaar gemaakt zijn. De databank van het Expertisecentrum Genetica Gezelschapsdieren wordt momenteel gevuld met ziekte-incidenties van rashonden, look-alikes en kruisingen aangeleverd vanuit de dierenartspraktijken. Begin 2016 worden de eerste resultaten verwacht van een 0-meting met kwantitatieve resultaten van ziekte incidentie.

Wat vraagt aandacht?

1. Inzicht in de verschillende belangen bepalend voor het succes en de snelheid in het transitieproces

Voor het bewerkstelligen van de transitie naar een gezonde en sociale hond zijn tal van samenhangende systeeminnovaties nodig. Denk hierbij aan de cultuuromslag bij alle betrokkenen in denken over fokken gericht op een gezonde en sociale hond, ontwikkeling van nieuwe technologieën gericht op DNA en genetische variatie waarmee de teef met de juiste reu kan worden gekruist, regels (bv maximaal aantal dekkingen per reu) of organisatievormen zoals een ExpertiseCentrum Genetica Gezelschapsdieren. Organisaties, zoals kennisinstellingen, die benaderd worden vanwege hun expertise op het gebied van de fokkerij, geven zo veel als mogelijk eenduidige en onbetwiste adviezen af. Daar waar zienswijzen verschillen maken ze deze transparant en bespreekbaar. Dit is ingrijpend en vraagt multidisciplinaire samenwerking, bewustwording en kiezen uit mogelijke oplossingen die gezamenlijk gedragen en uitgevoerd worden. Een dergelijk proces vergt tijd. Juist omdat het ingrijpend is, is het nodig om met de kernspelers zoals de fokkers, fokkerijadviseurs, dierenartsen, keurmeesters, rasverenigingen, wetenschappers of belangenverenigingen samen te praten over het doel, hoe dat gerealiseerd zou kunnen worden en een gedeeld beeld te krijgen van de mogelijke weg ernaar toe. Tevens zal gesproken moeten kunnen worden over de knelpunten en hoe die op te lossen zijn.

Actie:

⇒ Betrokkenen gaan in overleg over de verantwoordelijkheid die ieder neemt in het transitieproces, de onderlinge afhankelijkheid en hoe gegeven de belangen die spelen een versnelling aan het transitieproces gegeven kan worden.

2. Groei naar eenduidig en onbetwist (wetenschappelijk verantwoord) advies

Er zijn veel partijen waar men terecht kan voor ideeën, adviezen, uitwerkingen etc. Soms komen deze partijen tot verschillende inzichten waardoor het voor bijvoorbeeld de fokker onduidelijk is welke lijn te volgen. Er zal dus duidelijkheid gebracht moeten worden en gestreefd moeten worden naar eenduidig en onbetwist (wetenschappelijk verantwoord) advies.

Actie:

⇒ Duidelijkheid brengen in de faciliterende partijen zoals adviseurs, onderzoek, laboratoria etc.

3. Terugloop in geregistreerde honden met afstammingsgegevens

Er is een breed maatschappelijk beeld ontstaan dat een rashond niet gezond zou zijn. De fokkers van rashonden liggen door de media-aandacht onder een vergrootglas. Dit laat kopers van honden heroverwegen of ze nog wel een rashond wensen en laat fokkers van rashonden heroverwegen of zij nog wel rashonden willen fokken met het risico dat als een van de pups een aandoening heeft men publiekelijk aan de schandpaal genageld wordt. De rashondenfokkers zijn zich bewust van de maatschappelijke zorgen over problemen ten aanzien van de gezondheid en het welzijn van hun ras. De groep fokkers die verantwoordelijkheid neemt, eraan wil werken en de problemen wil aanpakken groeit steeds sneller. In vergelijking tot de look-alikes groep leggen de fokkers zichzelf extra eisen op door het aantoonbaar nemen van maatregelen zoals DNA-afname en -afstammingsonderzoek en diverse gezondheidsonderzoeken. Echter, diezelfde maatschappelijke zorg leidt ertoe dat de puppy's met een stamboom, door het ontstane beeld 'koop geen rashond' en versterkt door hogere kosten, niet meer afgezet worden. Het resulteert bij fokkers van rashonden erin dat ze in een vicieuze cirkel terecht komen. Niet alleen de consument is terughoudend als het gaat om een rashond aan te schaffen; de drempel voor de fokker om honden met stamboom te fokken wordt ook steeds hoger.

Gevolg is dat er steeds meer fokkers van stamboomhonden minder gaan fokken of zelf helemaal stoppen met fokken. Omdat de vraag naar honden min of meer gelijk blijft, zullen er dan steeds meer puppy's zonder stamboom worden aangeboden: dat wil zeggen een toename van de look-alikes en de mix-breeds (zoals labradoodle) die niet op met rashonden vergelijkbare wijze geregistreerd worden, waarvan geen DNA wordt afgenomen en waarvoor geen screeningsonderzoeken worden uitgevoerd noch gepubliceerd. De grip op een bewust fokbeleid brokkelt daardoor verder af. Daarnaast zorgt dit voor een kleinere groep honden beschikbaar voor de fokkerij en daardoor een kleinere genenpool met alle risico's van dien.

Actie:

- ⇒ Pro-actieve houding van betrokkenen bij Fairfok waarbij de goede initiatieven een (sector) brede steun kunnen verwachten. Honden die zorgvuldig gefokt zijn moeten sectorbreed aanbevolen worden. Dit betreft zowel rashonden als niet-stamboomhonden die bij het fokbeleid aan de criteria van gezonde en sociale hond voldoen. Denk hierbij aan registratie van gezondheidsonderzoeken, afstammingsonderzoek middels DNA, inzicht in en beperking van inteelt en verwantschap en een goede socialisatie.

4. Middelen om ambities te realiseren

De betrokkenen zijn gemotiveerd om aan de ambities te werken. Dit betreft breed de inzet van benodigde instrumenten zoals het opzetten van een Expertisecentrum Genetica Gezelschapsdieren (ECGG), het faciliteren en begeleiden van rasverenigingen die voorlopen in de verbetering van hun fokbeleid naar een gezonde en sociale hond (Best Practices) of de communicatie naar betrokkenen of consumenten. Veel van de initiatieven worden opgezet door organisaties die afhankelijk zijn van financiering van hun werkzaamheden zoals de Faculteit Diergeneeskunde, Wageningen UR, onderwijs of het LICG. Voor deze organisaties, maar ook voor de Raad van Beheer en de KNMvD, geldt dat de middelen in belangrijke mate sturend zijn voor de snelheid waarmee doelen of ambities bereikt worden. Om de ambities versneld te realiseren vraagt dit samenwerking met verdere efficiencylagen en het vinden van aanvullende financiers.

Acties:

- ⇒ Betrokkenen zoeken samen naar mogelijkheden zoals verdergaande efficiencyverbetering door samenwerking of het vinden van nieuwe financieringsbronnen.
- ⇒ Betrokkenen proberen waar mogelijk elkaar te ondersteunen met personele inzet indien financiële middelen niet voorhanden zijn.

5. Opschaling datastroom ziekte-incidenties naar Expertisecentrum Genetica Gezelschapsdieren (ECGG)

Dit betreft verdere uitbreiding en verbetering van de softwarepakketten van dierenartsen zodat meer en gemakkelijk ziekte-incidenties kunnen worden geregistreerd bij de databank van het ECGG. Momenteel zijn 2 van de 5 pakketten aangepast. Overleg vindt plaats om ook de 3 overige pakketten geschikt te maken voor aanleveren van data over ziekte-incidenties. Hiervoor is vanuit de KNMvD een brief uitgegaan naar de softwareleveranciers met de vraag het pakket aan te passen zodat ziekte-incidenties kunnen worden doorgegeven; tevens is een brief naar de achterban (dierenartsen) uitgegaan met het advies om hun leveranciers hiernaar te vragen.

Naast het aanpassen van het software pakket zullen een grotere groep dierenartsen gemotiveerd worden om deel te nemen aan het systeem en data door te sturen. Hiertoe moeten eventuele hobbels soms worden overwonnen zoals eigenaarschap van data, het organiseren van de formele kant dat data mogen worden afgestaan en daaraan gekoppeld het ondertekenen van een contract. Anderzijds is aandacht nodig voor de stimulans zoals organiseren dat het leveren van data meerwaarde oplevert voor dierenartspraktijken of individuele fokkers.

Acties:

- ⇒ Op nascholingsdagen van dierenartsen wordt aandacht besteed aan actieve deelname aan Fairfok door ziekte incidenties door te geven aan het ECGG. Praktijken die dit nog niet geautomatiseerd

kunnen doen, worden geadviseerd de leverancier van hun software te vragen naar het pakket zodat ook zij kunnen deelnemen.

- ⇒ Creëren van duidelijkheid over het eigenaarschap van data.
- ⇒ Creëren van duidelijkheid over de financiële waarde van de data en strategievorming over de inzet van de middelen

Samenvattend kan gesteld worden dat Fairfok midden in een proces van grote veranderingen zit. Een dergelijke transitie kenmerkt zich door belangen die spelen waarbij sommige partijen er baat bij denken te hebben om het ingezette proces te vertragen. Bij de betrokkenen die zich moeten verantwoorden bij hun achterban en/of bestuur vraagt dit extra zorgvuldigheid bij uitleg over de genomen stappen, de betekenis voor de belangen die spelen en het creëren van commitment om stappen in Fairfok te kunnen zetten. Illusterend zijn de 4 inspraakavonden die de Raad van Beheer georganiseerd heeft over Fairfok. Tijdens deze avonden werden ook veel zorgen geuit die vaak samenhangen met de angst voor puppy's geen goede baas te kunnen vinden die ook bereid is de extra kosten te betalen; maar ook angst voor rechtszaken in gevallen er toch een hond ziek wordt.

Vooruitzichten 2016

Alle betrokkenen van Fairfok komen in het voorjaar van 2016 bijeen om de aandachtspunten en acties 2016 te bespreken en afspraken te maken voor nadere samenwerking en efficiencyverbetering bij het realiseren van de ambities.

Belangrijk uitgangspunt is daarnaast hoe de huidige bestaande samenwerking kan worden verbreed naar andere stakeholders. Ook de fokkers van de niet-stamboomhonden zullen moeten worden bereikt. Onder deze groep bevinden zich naar verwachting fokkers die gemotiveerd willen werken aan de gezonde en sociale hond. Gezocht zal worden naar mogelijkheden om de samenwerking met de betrokkenen te versterken, en gelijkgericht te werken aan de ambities van Fairfok.

Tweede belangrijke aandachtspunt is het transitieproces naar transparantie en een open houding gericht op een gezonde en sociale hond waarbij de markt z'n werk kan doen. Dit vraagt om verdere invulling van het actieplan via de partijen die dicht bij de consument staan.